

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Dialect en dialectverandering in Katwijk aan Zee

Vink, C.L. de

Citation

Vink, C. L. de. (2004, April 21). *Dialect en dialectverandering in Katwijk aan Zee*. Uitgeverij Eburon, Delft. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3512755>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3512755>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

3. Doel van het onderzoek – hypothesen

Uit wat in het vorige hoofdstuk behandeld is, heb ik voor het onderzoek een aantal hypothesen afgeleid.

Net als in Haaksbergen en Enschede gaat het in het onderzoek in Katwijk aan Zee om de vraag naar de invloed van de standaardtaal op het dialect: in hoeverre wordt het dialect, terwijl het onder invloed van de standaardtaal staat, nog goed aangeleerd? Anders gezegd: wat gebeurt er met het dialect in de prototypische situatie van het tweede stadium, waarin het dialect (T2) op basis van de standaardtaal (T1) wordt aangeleerd? We zijn gericht op de V-stabiliteit, op wat er over de generaties heen met het dialect gebeurt.

Het onderzoek is gericht op een toetsing van de stabiliteitstheorie. In verband hiermee zijn in paragraaf 1.3 in voorlopige vorm twee onderzoeksdoelen geformuleerd. We kunnen deze onderzoeksdoelen nu preciezer formuleren: het eerste onderzoeksdoel houdt in een nadere toetsing van de stabiliteitshiërarchie, het tweede een toetsing van de in het vorige hoofdstuk besproken secundaire factoren.

In verband met het eerste onderzoeksdoel, de nadere toetsing van de stabiliteitshiërarchie, is hypothese 1 (zie hierna) geformuleerd. Voor deze hypothese baseer ik mij in eerste instantie op het onderzoek in Haaksbergen en Enschede. In Haaksbergen en Enschede kwam de volgende stabiliteitshiërarchie tevoorschijn, van meer naar minder stabiel: constructies (gebruik) - bijwoorden (gebruik en vorm) / lexicale fonologie - morfologie (gebruik en vorm) - inhoudswoorden (vorm) - woordvolgordes. Deze hiërarchie was vrij goed uit de ontwikkelde theo-

rie te verklaren. Een probleem vormden wel de inhoudswoorden, maar daar hebben we een bevredigende verklaring voor kunnen geven. Een tweede probleem waren de woordvolgordes, met hun merkwaardige lage plaats. Misschien is die het gevolg van ongelukkig gekozen test-items (zie noot 55). Volgens de theorie zou de logische plaats voor de woordvolgordes een plaats na de constructies (gebruik) zijn. De woordvolgordes maken weliswaar deel uit van de syntaxis maar, anders dan bij de constructies het geval is, gaat het daarbij in ieder geval altijd om opvallende vormelementen. Door hun opvallendheid zullen de woordvolgordes binnen de syntaxis een minder stabiele plaats innemen dan de constructies: ze dringen minder vanzelf door, maar we verwachten toch dat ze een betrekkelijk hoge plaats in de rangorde zullen innemen. Een probleem vormde verder nog de hoge plaats van de bijwoorden (gebruik en vorm). Volgens de theorie (zie schema 7) zouden de bijwoorden op een lage plaats moeten uitkomen, maar blijkbaar worden ze niet alleen maar aangeleerd maar dringen ze voor een deel ook door. Dat verklaart hun hoge plaats in de rangorde. Ze zitten dichterbij de buurt van de functiewoorden dan van de inhoudswoorden. Het lijkt gerechtvaardigd om wat betreft de plaats van de bijwoorden niet de theorie te volgen maar uit te gaan van de resultaten in Haaksbergen en Enschede. We worden daarin gesteund door Borne, waar de bijwoorden ook een hoge plaats innamen. Niet te voorspellen is echter wat de onderlinge rangordeverhouding van de bijwoorden en de lexicaal fonologie zal zijn. Niet getoetst in Haaksbergen en Enschede zijn de functiewoorden, maar daarvoor mogen we op grond van het onderzoek in Borne aannemen dat ze even hoog uitkomen als de constructies. Evenmin onderzocht is de fonetiek, maar het ligt voor de hand gezien de hardnekkigheid ervan dat ze in de stabiliteitshiërarchie de hoogste plaats zal innemen.

De in Haaksbergen en Enschede gevonden resultaten plus de daaraan toegevoegde overwegingen leiden voor het Katwijks tot de formulering van de volgende hypothese:

Hypothese 1: Het proces van structuurverlies in het Katwijks verloopt volgens de volgende (V-)stabiliteitshiërarchie, van meer naar minder stabiel: fonetiek - functiewoorden (gebruik) / constructies (gebruik) - woordvolgordes - bijwoorden (gebruik en vorm) / lexicaal fonologie - morfologie (gebruik en vorm) - inhoudswoorden (vorm).

De functiewoorden delen in deze hypothese hun plaats met de constructies: op grond van Borne is niet uit te maken welke van de twee syntactische subcategorieën hoger uitkomt. De woordvolgordes hebben overeenkomstig de overwegingen hiervoor hun plaats na de constructies gekregen. De bijwoorden delen hun plaats met de lexicaal fonologie.

In verband met het tweede onderzoeksdoel, de toetsing van de secundaire factoren, zijn hypothesen 2 tot en met 5 geformuleerd:

Hypothese 2: Elementen die gesteund worden door hun regionale omgeving, zullen gemakkelijker doordringen c.q. gemakkelijker worden aangeleerd dan elementen die niet gesteund worden door hun regionale omgeving.

Hypothese 3: Elementen die (meer) frequent voorkomen, zullen gemakkelijker doordringen c.q. gemakkelijker worden aangeleerd dan elementen die niet (of minder) frequent voorkomen.

Hypothese 4: Elementen die structureel eenvoudig zijn, zullen gemakkelijker doordringen c.q. gemakkelijker worden aangeleerd dan elementen die niet structureel eenvoudig zijn.⁵⁸

Hypothese 5: Elementen die geen concurrentie van andere elementen ondervinden, zullen gemakkelijker doordringen c.q. gemakkelijker worden aangeleerd dan elementen die wel concurrentie van andere elementen ondervinden.

In het onderzoek van Van Bree (1985, 1990, 1992) worden waar het gaat om de vergelijking in schijnbare tijd, doorgaans alleen groepen ouderen en jongeren vergeleken. Het is de bedoeling van dit onderzoek om behalve ouderen en jongeren ook middenleeftijdsgroepen te onderscheiden. Hiermee hoop ik een completer beeld te krijgen van de manier waarop het proces van structuurverlies verloopt. Omdat niet precies duidelijk is wat ik hierbij allemaal kan en mag verwachten, beschouw ik dit als een verkennend onderdeel, waarvoor ik dus verder geen hypothesen formuleer.

Voordat ik nu uiteenzet hoe ik de hypothesen in concreto zal toetsen (zie hoofdstuk 5 passim), is het nodig dat ik een overzicht geef van de grammatica van het Katwijks in contrastering met het Standaardnederlands (zie hoofdstuk 4).

